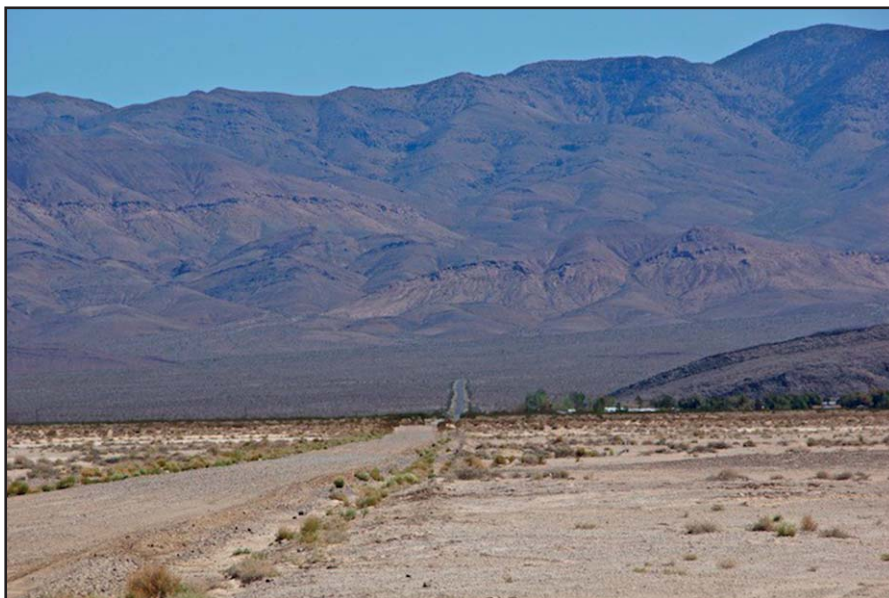

Malý výlet do doby, kdy v Americe ještě fungoval kapitalismus

Poušť Amargosa, náhorní planina (1200 m/nm) na východní straně Pohřebního hřebenu, který lemují Údolí smrti je dnes opuštěným místem. Jen městečko Beatty na úpatí Ropuších kopců, na hranici Kalifornie a Nevady, přežívá. Benzinová pumpa na křižovatce, motel a jelikož je to už v Nevadě i nezbytný nevěstinec. Městečko založil veterán občanské války Montillius Murray Beatty, který se tu pokojně usídlil mezi několika tábořišti původních obyvatel Šošonů. V nehostinné poušti zbylo tehdy Indiánů všehovšudy 29. Dnes po nich zbyla jen místní jména.

Do Las Vegas je odtud 190 km a kromě stranou položeného vojenského prostoru o rozloze Středočeského kraje, odkud pravidelně starují drony Predator bůhví k jakým operacím, není až do Las Vegas jediná osada. Vojenský prostor kdysi sloužil k testování nukleární munice. Yucca Mountains na jeho severním okraji jsou velmi stabilním geologickým útvarem. Buduje se tam úložiště vyhořelého nukleárního paliva, což je neustálým zdrojem emočně bohatých protestů.

Touto krajinou se počátkem minulého století toulali prospektoři Frank „Shorty“ Harris a Ernst „Ed“ Cross. Šli proti proudu korytem říčky Amargosa, jež dostala své jméno od španělského slova „amargo – hořký“. Pro oba dobrodruhy to bylo znamení, že okolí může být bohaté na minerály a rudy. 9. srpna 1904 došli až k formaci kopců zdvihající se pouště do výšky 1 900 m. Kopec pojmenovali Bullfrog Mountain – Ropuší hora. Harris o mnoho let později v rozhovoru pro noviny řekl, že tam objevili zelenavou, téměř tyrkysovou skálu se zapečenými velkými kusy žlutého kovu, která mu připomínala ropuší hřbet. Hornina tvořící Bullfrog Mts, v níž objevili zlato je rhyolit. Na místě nálezů postavili si stany a tábor pojmenovali Rhyolit. Vzorke rudy byly tehdy oceněny na 3000 dolarů za tunu (79 000 v přepočtu na dnešní dolar). Zpráva o objevu se brzy rozkřikla do nedalekých hornických lokalit Tonopah a Goldfield, kde se už zlato těžilo a do Rhyolitu se začali hrnout hledači rychlého zbohatnutí. V okolí šachet vyrostla stanová městečka, největší právě v Rhyolitu. Během dvou týdnů měla 1200 obyvatel a v zimě už ve stanech fungovala banka, pošta a škola. Největším problémem byl nedostatek vody, která se dovážela potahy. Sud vody stál podle velikosti 2 až 5 dolarů.

V únoru 1905, půl roku po objevu produkoval nejbohatší důl Montgomery Shoshone Mine rudu v hodnotě 16 000 (dnešních 420 000) dolarů měsíčně. V červnu 1905 již mělo městečko 2 550 registrovaných obyvatel, 50 barů, 35 he- ren (většinou karetních), 19 ubytovacích zařízení, 16 restaurací, 6 holičství, veřejné lázně, týdeník Rhyolite Herald a nepublikovaný, jistě však nemalý, počet bordelů. Do 100 km vzdáleného Goldfield jezdil 4× denně dostavník. Do Las Vegas začal jednou denně jezdit parní omnibus White-Steamer a zformovala se zárodečná autobusová a taxi služba.

Majitelé největšího dolu Alexander Ernst „Bob“ Montgomery a jeho společníci prodali doly v únoru 1906 industrialistovi Charlesi M. Schwabovi (kdo pobyl nějaký čas v USA jistě se z televizní reklamy setkal s brokerskou firmou Charles M. Schwab patřící pravnukevi rhyolitského průmyslníka). Schwab prakticky okamžitě rozšířil nejen důl, zpracovatelskou hrudkovnu, ale investoval mohutně i do rozvoje města. Ve městě nechal položit vodovod a přivést elektřinu ze 160 km vzdálené vodní elektrárny na úpatí Sierra Nevada. Nemusím snad zdůrazňovat, že k tomu nepotřeboval, žádnou žádost, povolení ani razítko. Se železniční společností Las Vegas&Tonopah Railroad (LVTR) dojednal dopravní smlouvu a první vlak z Las Vegas zastavil před novým nádražím v Rhyolitu 14. prosince 1906. Přibližně o půl roku později natáhla koleje do města ze severu společnost Bullfrog Railroad

a v prosinci se připojila třetí společnost Tonopah & Tidewater RR, která spojila Rhyolit a přes něj Las Vegas s Údolím smrti odkud dopravovala borax a rudy různých kovů. V roce 1907 žilo v Rhyolite přes 4000 zdokumentovaných obyvatel. Připočítají-li se různé námezdní a sezonní síly odhaduje se počet na 6000–8000 lidí. Místní noviny měly 3500 předplatitelů.

Město už tehdy mělo betonové chodníky, vodovod a kanalizaci, telegraf i telefon, dva deníky a týdeník, vlastní policejní a hasičské sbory, nemocnici, dvě školy, tři banky, telefonem propojenou burzu (do San Franciska), dva kostely a městské koupaliště. Nejvýstavnější budovou města byla prominentní třípatrová banka J. S. Cook and Comp na Zlaté ulici. V přepočtu stála 2,3 milionu dnešních dolarů. Vcházelo se po schodech z italského mramoru do haly s vitrážovými okny. V budově sídlila ještě bursa a pošta. Na okraji města si v roce 1906 horník T. Kelly postavil dům z 50 000 lahví vyhozených z místních barů. Ironií osudu může být, že kromě zabeđeného nádraží je tento lahvový dům jedinou nepoškozenou stavbou v Rhyolitu. V roce 1907 zahájila služby ještě hornická bursa, na níž obchodovaly bankovní domy z New Yorku, Filadelfie. Los Angeles. Bursa nabízela akcie dolů v této oblasti. Už druhý týden jich prodala 750 000. Akcie Schwabova zlatého dolu se prodávaly za 23 dolarů. Zdálo se, že oslnivý vzestup Rhyolitu nemůže nic zpomalit.

Během prvních tří let vydělal důl dnešních 24 milionů dolarů. Koncem roku se začaly městem a na burse šířit zprávu, že důl je nadhodnocen a akcie prudce klesly na 3 dolary. Schwab povolal britského důlního geologa, který mu potvrdil, že zlatonosné žíly se tenčí a průzkum žádné nové nenašel. Schwab došel přesvědčení, že místo bohatého dolu koupil velký důl, ale s mizernou rudou. Akcie klesly na 75 centů a v roce 1910 důl poprvé končil prodělkem. Schwab dlouho neváhal a 14. března 1911 důl zavřel.

Na perspektivu města dolehlo neblaze zemětřesení v San Francisku v roce 1906, které otřáslo důvěrou investorů v podnikání v Kalifornii a zároveň odsálo značné finanční zdroje na obnovu zemětřesením zničeného města a jeho okolí. Zemětřesení přerušilo i železniční spojení na západ. nezaměstnaní začali opouštět Rhyolit a koncem roku 1910 se počet obyvatel zcvrkl na 675. Se zavřením dolů opustily město všechny tři banky. V červnu 1912 přestaly vycházet noviny a o rok později zavřela dveře pošta. V červenci 1914 vyjel z rhyolitského nádraží poslední vlak a zanedlouho byly vytrhány koleje. V roce 1916 zhaslo osvětlení a California-Nevada Power and Light srolovala dráty. V roce 1922 zjistila turistická výprava z Los Angeles, že v Rhyolitu zůstal poslední, 92 letý obyvatel, který o dva roky zemřel. Zlatá kometa Rhyolitu zhasla poslední jiskřičku. Jen prasklý prkenný náhrobek na opuštěném hřbitůvku značí místo posledního odpočinku posledního obyvatele kdysi prosperujícího zlatého města.

